

ผลงานประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล
เพื่อขอรับเงินประจำตำแหน่ง

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ด้านการพยาบาล)

เรื่องที่เสนอให้ประเมิน

- ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา
เรื่อง การพยาบาลผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง
- ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด
ได้ดี ลดความเสี่ยงต่อผลแทรกซ้อนเฉียบพลันและภาวะแทรกซ้อนเรื้อรัง โดยใช้
ทฤษฎีแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ

เสนอโดย

นางอัจฉรา คงอยู่

ตำแหน่งพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ (ด้านการพยาบาล)

(ตำแหน่งเลขที่ รพต.123)

ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลตากสิน

สำนักงานแพทย์

ผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. ชื่อผลงาน การพยาบาลผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง
2. ระยะเวลาที่ดำเนินการ 22 วัน (ตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2553 ถึงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2553) ผู้ป่วยอยู่ในความดูแลจริง 4 วัน (ตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2553)
3. ความรู้ทางวิชาการหรือแนวคิดที่ใช้ในการดำเนินงาน

3.1 กายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยา

ตับอ่อน (pancrease) เป็นอวัยวะอยู่ที่ retroperitoneal ระหว่างลำไส้เล็กส่วนต้น (duodenum) และมีม้าม ตับอ่อนประกอบด้วย endocrine gland ทำหน้าที่หลั่งเอ็นไซม์ย่อยอาหาร ตับอ่อนส่วนที่เป็นต่อมไร้ท่อประกอบด้วยกลุ่มเซลล์จำนวนมาก เรียกว่า Islets of Langerhans แต่ละกลุ่มเซลล์มีเซลล์หลายชนิด เช่น เซลล์แอลฟา หลั่งฮอร์โมนกลูคากอนซึ่งจะช่วยเพิ่มน้ำตาลในเลือด เซลล์เบตาหลั่งฮอร์โมนอินซูลินซึ่งทำให้น้ำตาลในเลือดลดลง และเซลล์เดลตา หลั่งฮอร์โมนที่ยับยั้งการเจริญเติบโตหรือโซมาโตสแตตินซึ่งยับยั้งการหลั่งอินซูลินและกลูคากอน อินซูลินมีฤทธิ์ควบคุมการสะสมและการใช้สารอาหารให้เกิดพลังงาน ออกฤทธิ์ที่ตับกล้ามเนื้อและไขมัน โดยพากลูโคสเพิ่มขึ้น ลดการสลายไกลโคเจนที่ตับ เพิ่มการสร้างไกลโคเจนที่ตับและกล้ามเนื้อ เพิ่มอนาบอลิซึมของโปรตีนและกระตุ้นให้กล้ามเนื้อรับเอากรดอะมิโนไว้มากขึ้น และทำให้เนื้อเยื่อมีการสร้างไขมันเพิ่มขึ้น (วัฒนา วัฒนาภา และคณะ, 2547)

3.2 ความหมาย

ภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง หมายถึง ภาวะที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงมาก 250 – 880 มิลลิกรัมต่อเดซิลิตร ร่วมกับมีกรดคีโตนคั่งในเลือด ร่างกายเกิดภาวะกรดเฉียบพลันจากการเมตาบอลิซึม ถ้าไม่ได้รับการดูแลรักษาอย่างทันที่อาจเสียชีวิตได้ (วิจิตรา กุสุมภ์ และรัตนา สุวรรณ, 2553)

3.3 สาเหตุและปัจจัยชักนำ

- 3.3.1 มักเกิดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 1 มากกว่าเบาหวานชนิดที่ 2
- 3.3.2 เบาหวานควบคุมไม่ดี รับประทานยาลดระดับน้ำตาลหรือฉีดอินซูลินไม่สม่ำเสมอหรือขาดยา
- 3.3.3 การเจ็บป่วยรุนแรง เช่น โรคกล้ามเนื้อหัวใจตาย โรคหลอดเลือดสมอง หรือการติดเชื้อรุนแรง ได้แก่ ปอดอักเสบ ทางเดินปัสสาวะอักเสบ มีความวิตกกังวล มีภาวะเครียด

3.4 พยาธิสรีรภาพของโรค

ภาวะคีโตนอะซิโดสิสจากเบาหวาน เป็นผลจากการใช้กลูโคสของเซลล์บกพร่อง มีการสลายไขมันและมีการสร้างคีโตนโดยตับเพิ่มขึ้น เนื่องจากขาดอินซูลิน ทำให้มีกรดไขมัน คีโตน และไฮโดรเจนไอออนเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการสร้างกลูโคส จากกรดอะมิโนเพิ่มขึ้น มีการสลายไกลโคเจนที่ตับเพิ่มขึ้น ทำให้น้ำตาลในเลือดสูงขึ้น มีผลให้น้ำเคลื่อนจากภายในเซลล์ออกสู่นอกเซลล์ มีการขับกลูโคสออกทางปัสสาวะโดย Osmotic diuresis และสูญเสียอิเล็กโทรไลต์ ได้แก่ โซเดียม โพแทสเซียม คลอไรด์ และฟอสเฟต ทำให้เกิดภาวะขาดน้ำและเลือดมีความเข้มข้นเพิ่มขึ้น การที่กรดไขมันเพิ่มขึ้น มาจากการสลายไขมันและตับ

สร้างคีโตนจากกรดไขมันทำให้มีคีโตนในเลือดมาก และคีโตนไม่สามารถถูกกำจัดออกทางไตและกล้ามเนื้อได้ทัน จึงเกิดภาวะคีโตนในเลือดสูง เรียกว่า ภาวะคีโตสิส ซึ่งคีโตนมีฤทธิ์เป็นกรดทำให้เกิดภาวะ Metabolic acidosis (วัฒนา วัฒนาภา และคณะ, 2547)

3.5 อาการและอาการแสดง

3.5.1 อาการขาดน้ำอย่างรุนแรง เนื่องจากมี osmotic diuresis ทำให้ถ่ายปัสสาวะบ่อย กระหายน้ำ อ่อนเพลียมากจากการเสียน้ำและเกลือแร่

3.5.2 เชื่อบุภายในปากแห้ง ริมฝีปากแตก ผิวหนังแห้ง ผิวหนังแดง เนื่องจากมีการขาดน้ำอย่างมาก ผิวหนังแดงจากมีภาวะความเป็นกรด เส้นเลือดขยายตัว

3.5.3 หายใจหอบลึก (Kussmaul's respiration) เพื่อขับคาร์บอนไดออกไซด์

3.5.4 ลมหายใจมีกลิ่นของอะซิโตนและคีโตน (กลิ่นคล้ายผลไม้สุก) เนื่องจากมีในร่างกายนาน จึงพยายามขับออกทางลมหายใจ

3.5.5 น้ำหนักลด จากภาวะการขาดน้ำและร่างกายไม่สามารถใช้คาร์โบไฮเดรตได้ จึงมีการสลายไขมันและโปรตีนที่เก็บไว้

3.5.6 คลื่นไส้ อาเจียน สาเหตุของอาเจียนยังไม่ทราบ แต่การคลื่นไส้เป็นผลเนื่องจากมีอิเล็กโทรไลต์ไม่สมดุล เนื่องจากเสียไปทางปัสสาวะ

3.5.7 ปวดท้อง ท้องอืด สาเหตุยังไม่ทราบ แต่อาจเนื่องจากมีภาวะขาดน้ำ Na^+ ต่ำ หรือ K^+ ต่ำ

3.5.8 สัญญาณชีพเปลี่ยนแปลง คือความดันโลหิตต่ำลง หัวใจเต้นเร็ว (tachycardia) และระดับแรงดันเลือดส่วนกลาง (CVP) ต่ำกว่า 5 เซนติเมตรน้ำ

3.5.9 ระดับความรู้สึกตัวเปลี่ยน ซึมลง สับสน อาจถึงขั้นหมดสติได้ในบางราย

3.6 การวินิจฉัย

3.6.1 จากการซักประวัติ การตรวจร่างกาย อาการและอาการแสดงทางคลินิก

3.6.2 การตรวจทางห้องปฏิบัติการ

3.6.2.1 Plasma glucose สูงเกิน 250 mg/dl ในปัสสาวะสูง 3^+ ถึง 4^+

3.6.2.2 พบภาวะ metabolic acidosis ผล ABG พบ pH ต่ำ (6.8 – 7.3) HCO_3^- ต่ำ (12 – 30 mEq/l) พบสารคีโตนในพลาสมาและในปัสสาวะ

3.6.2.3 Serum osmolarity สูง 300 – 350 mOsm/l Hb และ Hct สูงขึ้น BUN และ creatinine สูงขึ้น (วิจิตรา กุสุมภ์ และรัตนา สุวรรณ, 2553)

3.7 การรักษา

3.7.1 เพิ่มปริมาณการไหลเวียนเลือดให้เพียงพอ

3.7.2 แก้ไขภาวะอิเล็กโทรไลต์ทำให้สมดุล

3.7.3 ลดปริมาณกลูโคสในเลือด

3.7.4 แก้ไขภาวะกรดจากสารคีโตนทั้ง

3.7.5 คั่นหาและรักษาปัจจัยชักนำให้เกิดภาวะนี้ และภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้น (สมเกียรติ วัฒนศิริชัยกุล และคณะ, 2552)

3.8 การพยาบาล

3.8.1 ให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ 0.9% NSS 15 – 20 มล./กก./ชม. ในชั่วโมงแรก (ประมาณ 1 – 1.5 ลิตร) ส่วนในชั่วโมงต่อไป การเลือกให้สารน้ำและอัตราเร็วในการให้ขึ้นอยู่กับภาวะการขาดน้ำของร่างกาย ระดับ Serum electrolyte และปริมาณของปัสสาวะ ถ้าระดับโซเดียมในเลือดสูงกว่า 150 mmol/l เปลี่ยนสารน้ำเป็น 0.45%NSS

3.8.2 ให้ RI ทันที 20 ซี โดยปริมาณ 10 ซี เข้า v และอีก 10 ซี เข้า m ตามด้วยผสมน้ำเกลือ 0.1 ซี/กก. v drip เพื่อลดระดับน้ำตาล 50 – 75 มก./ดล./ชม. เมื่อระดับน้ำตาลในเลือดลดลงเหลือ ≤ 250 มก./ดล. เปลี่ยนสารน้ำเป็น 5% D/NSS/2

3.8.3 การให้โปแตสเซียม ให้โดยผสมสารน้ำ v drip ตั้งแต่ชั่วโมงแรก ยกเว้นในผู้ป่วยที่ไม่มีปัสสาวะออก หรือมี Serum K^+ สูงกว่า 5 mEq/l

3.8.4 การให้โซเดียมไบคาร์บอเนต จะให้เมื่อมีผล ABG $\text{pH} < 7.0$ หรือผู้ป่วยอยู่ในภาวะ Metabolic acidosis โดยใช้ 7.5% NaHCO_3 50 มล. ผสมในสารน้ำ v drip ภายใน 30 นาที

3.8.5 ติดตามการรักษา ในช่วงแรกตรวจระดับพลาสมาเกลือทุกชั่วโมง, ติดตาม V/S และ I/O ทุกชั่วโมง, ติดตามค่าอิเล็กโทรไลต์ทุก 2 ชั่วโมง

3.8.6 ลดและกำจัดความเครียดทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้ป่วยและครอบครัว ให้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การดำเนินของโรคและแผนการรักษาของแพทย์

3.8.7 ให้ความรู้ผู้ป่วยในการดูแล ทั้งเรื่องการควบคุมอาหาร การออกกำลังกายและการใช้ยาในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่พึ่งอินซูลิน (ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช และศิริรัตน์ ปานพันธุ์โพธิ์, 2552)

3.9 ความรู้เกี่ยวกับเภสัชวิทยา

- Tazocin รักษาการติดเชื้อในช่องท้อง การติดเชื้อในกระแสเลือด ทางเดินหายใจ ผลข้างเคียง Thrombophlebitis
- Cef-3 รักษาการติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่าง ช่องท้อง อาการข้างเคียง คลื่นไส้ ท้องเสีย
- Valium ใช้ลดความวิตกกังวล ระวังการชัก ผลข้างเคียง มีอาการสับสน ซึม
- Sodium Bicarbonate รักษาภาวะเฉียบพลันของ Metabolic acidosis เนื่องจากภาวะช็อก ภาวะขาดน้ำอย่างรุนแรง Cardiac arrest ผลข้างเคียง Metabolic alkalosis เกลือโซเดียมมากเกินไป ระดับแคลเซียมและโปแตสเซียมต่ำ
- Potassium Chloride ใช้สำหรับป้องกันหรือภาวะขาดโปแตสเซียม ภาวะ diabetic ketoacidosis ผลข้างเคียง ปวดท้อง ท้องอืด ระดับโปแตสเซียมในเลือดสูง มีอาการดังนี้ : ชีพจรช้า เต็มไม่เป็นจังหวะ cardiac arrest

- Azithromycin ขจัดเชื้อแบคทีเรียที่เป็นสาเหตุของโรคติดเชื้อ เช่น ทางเดินหายใจ ผิวหนัง เป็นต้น ผลข้างเคียง หายใจลำบาก คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน ทำให้ตับอักเสบหลังรับประทานหรือฉีดยาวนาน 10-21 วัน
- Regular insulin, Humulin R เป็นฮอร์โมนสังเคราะห์ ใช้เพิ่ม insulin ให้กับผู้ป่วยเบาหวาน ออกฤทธิ์ระยะสั้น รักษาผู้ป่วยในภาวะ ketoacidosis หรือ coma ผลข้างเคียง เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ
- Mixtard 70/30, Humulin N เป็นฮอร์โมนอินซูลิน รักษาเบาหวาน ออกฤทธิ์ปานกลาง ใช้เพื่อควบคุมเบาหวานปกติ ผลข้างเคียง เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ
- Meropenem ยาต้านจุลชีพ รักษาการติดเชื้อทางเดินหายใจ ทางเดินปัสสาวะ ในช่องท้อง การติดเชื้อแบคทีเรียในกระแสเลือด ผลข้างเคียง หลอดเลือดดำอักเสบ

4. สรุปสาระสำคัญของเรื่องและขั้นตอนการดำเนินการ

จากสถิติหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤต โรงพยาบาลตากสิน (พ.ศ.2551 – พ.ศ.2553) พบว่ามีผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่งมาใช้บริการในปี พ.ศ.2551 จำนวน 8 ราย ในปี พ.ศ.2552 จำนวน 8 ราย ในปี พ.ศ.2553 จำนวน 10 ราย และในประเทศสหรัฐอเมริกา พบอัตราการตายของผู้ป่วยสูงชันหากได้รับการวินิจฉัยโรคผิดพลาด ผู้ทำกรณีศึกษาจึงเห็นความสำคัญและสนใจทำการศึกษาเรื่องการพยาบาลผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าตำราเกี่ยวกับภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง และทฤษฎีทางการพยาบาลที่เกี่ยวข้อง

2. เลือกกรณีศึกษา ผู้ป่วยหญิงไทย รูปร่างอ้วน อายุ 22 ปี รับประทานยาในโรงพยาบาลเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2553 รับประทานยาในคลินิกเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2553 ด้วยอาการไข้ หายใจเร็ว เหนื่อย 1 วันก่อนมาโรงพยาบาล มีประวัติเป็น IDDM การวินิจฉัยโรคครั้งแรกและครั้งสุดท้าย ภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง แรกรับเข้าหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤต ผู้ป่วยใส่ท่อหลอดลมคอ ต่อเครื่องช่วยหายใจ ผู้ป่วยมีอาการสับสน ดิ้นกระสับกระส่าย ให้การพยาบาลจนผู้ป่วยพ้นจากภาวะ DKA สามารถหยุดเครื่องช่วยหายใจ และถอดท่อหลอดลมคอ ถอดสายสวนปัสสาวะ ลุกเข้าห้องน้ำได้ และรับประทานอาหารทางปากได้ดี ระหว่างที่อยู่ในความดูแลพบข้อวินิจฉัยทางการพยาบาล 11 ข้อ ได้รับการแก้ไข 8 ข้อ ผู้ป่วยยังมีภาวะ UTI และ hyperglycemia ย้ายไปหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวมวันที่ 4 กันยายน พ.ศ.2553 ได้ส่งต่อปัญหาทางการพยาบาล 3 ข้อ ขณะอยู่ในหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวม ผู้ป่วยมีปัญหาโรคปอดอักเสบ มีภาวะไม่สมดุลของอิเล็กโทรไลต์ ได้รับการรักษาจนอาการทุเลาลง แพทย์อนุญาตให้กลับบ้านได้ในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2553

3. นำข้อมูลกรณีศึกษาที่รวบรวมได้ มาจัดทำเป็นเอกสารทางวิชาการและนำเสนอตามลำดับ

5. ผู้ร่วมดำเนินการ ไม่มี

6. ส่วนของงานที่ผู้เสนอเป็นผู้ปฏิบัติ เป็นผู้ดำเนินการทั้งหมดร้อยละ 100 ดังนี้

จากกรณีศึกษาผู้ป่วยหญิงไทยรูปร่างอ้วน อายุ 22 ปี รับประทานยาในโรงพยาบาลและรับประทานยาในคลินิกเมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ.2553 ด้วยอาการสำคัญคือ หายใจเร็ว เหนื่อยหอบมาก จากประวัติการเจ็บป่วย 15 วันก่อนมาโรงพยาบาล มีไข้ มีอาการไอ มีน้ำมูก มีเสมหะสีขาวขุ่น คลื่นไส้ อาเจียน ระดับน้ำตาลในเลือดสูง

458 mg/dl ประวัติการเจ็บป่วยในอดีตเป็นโรคเบาหวานชนิดที่ 1 และโรคความดันโลหิตสูง ยาเดิม Mixtard 70/30 36 ๓ a.c. เข้าและ 12 ๓ a.c. เย็น, Enaril (5) 1 x 1 ๐ p.c. และ Anapril (20) 1 x 1 ๐ p.c. แพทย์วินิจฉัย DKA ๓ Sepsis การเชื่อมครั้งที่ 1 (31 สิงหาคม 2553, 14.45 น.) ผู้ป่วยมีอาการสับสน คื่น กระสับกระส่าย ใส่ ET tube ต่อ Ventilator mode P/CMV ผู้ป่วยหายใจสัมพันธ์กับเครื่อง V/S BP 122/64 mmHg P 125 ครั้งต่อนาที R 33 ครั้งต่อนาที T 37.5°C SpO₂ 99% การรักษา ให้ 0.9% NSS 1,000 ml ๓ in 1 hr, RI (1:2) ๓ 4 ๓/hr, Cef-3 1 gm ๓ ๓ 12 hr คาสายสวนปัสสาวะ การเชื่อมครั้งที่ 2 (1 กันยายน 2553, 16.00 น.) ผู้ป่วยรู้สึกตัว ตามตอบรู้เรื่อง คื่นกระสับกระส่ายเป็นบางครั้ง Weaning Ventilator mode Spontaneous ผู้ป่วยหายใจสัมพันธ์กับเครื่อง V/S BP 115/60 mmHg, P 124 ครั้งต่อนาที, R 26 ครั้งต่อนาที, T 37.9°C, SpO₂ 99 – 100%, ผล ABG : HCO₃ 11.8 mEq/l Serum K 3.30 mmol/l คาสายสวนปัสสาวะ ปัสสาวะออก 120 – 150 ml ต่อชั่วโมง การรักษา ให้ 0.9% NSS 1,000 ml + KCL 60 mEq ๓ 80 cc/hr, 5% D/NSS 1,000 ml ๓ 80 cc/hr, 7.5% NaHCO₃ 2 amp ๓ drip in 24 hr และ RI (1:2) ๓ drip in 11 ๓/hr การเชื่อมครั้งที่ 3 (2 กันยายน 2553, 16.00 น.) ผู้ป่วยรู้สึกตัว คื่นกระสับกระส่ายเป็นบางครั้ง Weaning T-piece หายใจได้แรงลึก เสมหะเหนียว V/S BP 127/67 mmHg, P 120-130 ครั้งต่อนาที R 23-27 ครั้งต่อนาที T 37.8°C SpO₂ 97-99% Serum K 3.53 mmol/l คาสายสวนปัสสาวะ ปัสสาวะออก 800 ml ต่อ 8 hr การรักษา ให้อาหารเหลวทางสายยาง รับอาหารได้ดี ไม่มีอาการค้างมือในกระเพาะอาหาร ให้ยา Cef-3 1 gm ๓ ๓ 12 hr การเชื่อมครั้งที่ 4 (3 กันยายน 2553, 16.00 น.) ผู้ป่วยรู้สึกตัว ไม่มีอาการกระสับกระส่าย Off ET tube ใส่ O₂ Canular 5 LPM V/S BP 123/67 mmHg, P 110-112 ครั้งต่อนาที R 24-28 ครั้งต่อนาที T 38.1°C SpO₂ 98-100% ถอดสายสวนปัสสาวะ ปัสสาวะเอง 1 ครั้ง จิบน้ำได้ ลูกนั่งข้างเตียงได้ การรักษา ให้ยา Tazocin 4.5 gm ๓ ๓ 8 hr การเชื่อมครั้งที่ 5 (4 กันยายน 2553, 10.00 น.) ผู้ป่วยรู้สึกตัวดี หายใจ Room air V/S BP 113/63 mmHg, P 80-94 ครั้งต่อนาที R 19 ครั้งต่อนาที T 36.9°C รับประทานอาหารทางปากและลูกเข้าห้องน้ำได้ ย้ายไปหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวมเวลา 17.00 น. รวมวันนอนในหอผู้ป่วยกึ่งวิกฤต 4 วัน ขณะที่รับผู้ป่วยไว้ในความดูแล มีข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลจำนวน 11 ข้อดังนี้

ปัญหาที่ 1 ประสิทธิภาพการแลกเปลี่ยนก๊าซลดลง การกำซาบเนื้อเยื่อสมองไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีการไหลเวียนโลหิตลดลง / มีภาวะกรดในร่างกายน / มีการคั่งของคาร์บอนไดออกไซด์ / มีภาวะเลือดมีออกซิเจนน้อย

จุดประสงค์การพยาบาล เนื้อเยื่อร่างกายได้รับออกซิเจนเพียงพอ ไม่มีสภาวะ mild hypoxemia
กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินการหายใจอย่างใกล้ชิด วัด Pulse oxymeter ติดตามผล ABG
  2. ประเมินระดับความรู้สึกตัวเป็นระยะ ทุก 1 – 2 ชั่วโมง
  3. วัดและบันทึกสัญญาณชีพและ EKG monitor ทุก 15 – 30 นาที จนกว่าอาการคงที่
  4. ดูแลการตั้งเครื่องช่วยหายใจตามแผนการรักษา และบันทึกการเปลี่ยนแปลง
  5. แนะนำการปฏิบัติตัวในขณะที่ผู้ป่วยใช้เครื่องช่วยหายใจ สังเกตภาวะแทรกซ้อน
- การประเมินผล** ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเชื่อมครั้งที่ 2

ปัญหาที่ 2 มีภาวะไม่สมดุลของสารน้ำและอิเล็กโทรไลต์ การไหลเวียนโลหิตลดลง เนื่องจากภาวะน้ำตาลในเลือดสูง / มี Osmotic Diuresis และมีอาการอาเจียน

จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยมีภาวะสมดุลของอิเล็กโทรไลต์ในเลือดไม่เกิดภาวะช็อกและไตวายเฉียบพลัน เนื่องจากการขาดน้ำอย่างรุนแรง และเพื่อควบคุมกลูโคสในเลือดให้อยู่ในระดับปกติ

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินอาการ และอาการแสดงที่บ่งถึงการไหลเวียนไม่พอ เช่น Tachycardia อาการและอาการแสดงที่บ่งถึงการไหลเวียนเกิน เช่น ปอดมีเสียง crackles, Record I/O ทุก 1 ชั่วโมง

2. Record V/S ทุก 15 นาที ถ้าคงที่ เปลี่ยนเป็นทุก 30 นาที และ 1 ชั่วโมงตามลำดับ

3. ให้ 0.9% NaCl 1,000 ml (v) in 1 hr หดต่อด้วย 0.9% NaCl 1,000 ml (v) 150 cc/hr

4. ติดตาม DTX ทุก 1 ชั่วโมง ปรับระดับอินซูลินที่ให้ทางหลอดเลือดดำตามแผนการรักษา

5. เฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนจาก DKA เช่น Shock, ระดับความรู้สึกตัวลดลง, ชัก

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 2

ปัญหาที่ 3 มีการติดเชื้อในร่างกาย และเสี่ยงต่อภาวะติดเชื้อเนื่องจากการใส่ท่อหายใจ เครื่องช่วยหายใจ การให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ และการคาสายสวนปัสสาวะ

จุดประสงค์การพยาบาล ไม่มีภาวะติดเชื้อในร่างกาย

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินอาการ บันทึกสัญญาณชีพทุก 1 ชั่วโมง อุณหภูมิร่างกายทุก 4 ชั่วโมง พร้อมทั้งสังเกตอาการเปลี่ยนแปลง

2. ทำความสะอาดปาก ฟัน อย่างน้อยแหวละ 2 ครั้ง ดูแลการคาสายสวนปัสสาวะและบริเวณที่ใส่สารน้ำและยาตามมาตรฐาน เฝ้าระวังภาวะติดเชื้อ

3. ให้ยา Cef-3 1 gm (v) q 12 hr ท้องเสีย เฝ้าระวังอาการแพ้ยา ได้แก่ ผื่นคัน มีไข้ เป็นต้น

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 3

ปัญหาที่ 4 ผู้ป่วยและญาติมีความวิตกกังวล / กลัว เนื่องจากอยู่ในภาวะวิกฤตคุกคามชีวิต

จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยและบิดามารดาคลายความวิตกกังวล และทราบอาการและแนวทางการดูแลรักษาเป็นระยะ

กิจกรรมการพยาบาล

1. ดูแลผู้ป่วยด้วยความเต็มใจ นุ่มนวล ให้กำลังใจเมื่อมีอาการก้าวร้าวขึ้น

2. อธิบายผู้ป่วยและบิดามารดาให้เข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ ใช้การสื่อสาร โดยให้ผู้ป่วยเขียนหนังสือ จัดกิจกรรมการพยาบาลให้รับกวนเวลาพักผ่อนของผู้ป่วยน้อยที่สุด

3. การให้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น การดำเนินของโรค แผนการรักษาของแพทย์

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 4

ปัญหาที่ 5 มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุ เนื่องจากผู้ป่วยมีระดับความรู้สึกตัวเปลี่ยนแปลง จากการกำซาบเนื้อเยื่อสมองลดลง/ มีการคั่งของคาร์บอนไดออกไซด์

จุดประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยได้รับความปลอดภัย ไม่เกิดอุบัติเหตุ

กิจกรรมการพยาบาล

1. ดูแลผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด จัดสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัย ระมัดระวังการตกเตียง
2. พุดคุยและสัมผัสผู้ป่วยขณะปฏิบัติกิจกรรมพยาบาล
3. ยกไม้กั้นเตียงขึ้นตลอดเวลา ถ้าจำเป็นต้องยึดเตียงผู้ป่วย ต้องใช้วัสดุยึดเตียงที่นิ่ม
4. ส่งเสริมการนอนหลับพักผ่อน / ลดสิ่งกระตุ้นในช่วงระยะเวลาอนหลับ

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 4

ปัญหาที่ 6 มีภาวะไม่สมดุลของสารน้ำและอิเล็กโทรไลต์ การไหลเวียนโลหิตลดลง เสี่ยงต่อการกำซาบเนื้อเยื่อสมองไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาวะน้ำตาลในเลือดสูง / มี Osmotic Diuresis

จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยมีภาวะสมดุลของอิเล็กโทรไลต์ในเลือดไม่เกิดภาวะช็อกและไตวายเฉียบพลัน เนื่องจากการขาดน้ำอย่างรุนแรง เพื่อควบคุมกลูโคสในเลือดให้อยู่ในระดับปกติ และไม่มีสภาวะ Hypoxemia

กิจกรรมการพยาบาล

1. ให้ 0.9% NSS 1,000 cc + KCl 60 mEq (v) 80 cc/hr, 7.5% NaHCO₃ 2 amp (v) drip in 24 hr และ 5% D/NSS 1,000 ml (v) 80 cc/hr, Record V/S ทุก 1 ชั่วโมงและ Record I/O ทุก 4 – 8 ชั่วโมง
  2. ติดตามระดับ Serum glucose ทุก 2 ชั่วโมง ปรับระดับอินซูลิน (v) ตามแผนการรักษา ให้อาหารเหลวทางสายยาง BD (1:1) Diabetic diet ปริมาณ 300 ml 4 มื้อ น้ำตาม 50 ml ต่อมื้อ น้ำระหว่างมื้อ 150 ml 4 มื้อ
  3. เฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนจาก DKA เช่น Shock, ระดับความรู้สึกตัวลดลง, ชัก
- การประเมินผล** ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 4

ปัญหาที่ 7 การขับเสมหะของผู้ป่วยไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีท่อหลอดลมคอและเสมหะเหนียว ไอเอาเสมหะออกเองไม่ได้

จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถไอขับเสมหะออกได้ ไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากการใช้เครื่องช่วยหายใจ สามารถหย่าเครื่องช่วยหายใจได้

กิจกรรมการพยาบาล

1. ประเมินความโล่งของทางเดินหายใจ อัตรา จังหวะ ความลึกของการหายใจ สอนเทคนิคการไออย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำเพื่อระบายเสมหะ และทำการสันสะเทือน ดูแลกระบอกทำความชื้นให้มีน้ำอยู่ในระดับมาตรฐาน และดูดเสมหะเมื่อมีเสมหะ และให้ได้รับน้ำอย่างน้อยวันละ 2,500 – 2,800 มล.
  2. เปลี่ยนท่าหรือพลิกตัวผู้ป่วยอย่างน้อยทุก 2 ชั่วโมง
- การประเมินผล** ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 4

ปัญหาที่ 8 มีภาวะเสี่ยงต่อหัวใจเต้นผิดจังหวะ และกล้ามเนื้อหัวใจอ่อนแรงจากภาวะโปแตสเซียมต่ำ
จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยมีภาวะสมดุลของระดับโปแตสเซียมในเลือด ไม่เกิด
 ภาวะหัวใจเต้นผิดจังหวะและกล้ามเนื้ออ่อนแรง

กิจกรรมการพยาบาล

1. ให้ 0.9% NSS 1,000 cc + KCl 60 mEq $\odot$ 80 cc/hr เฝ้าระวังภาวะ Thrombophlebitis
2. สังเกตอาการและอาการแสดงของภาวะ Hyperkalemia เช่น กล้ามเนื้อแขน-ขาอ่อนแรง

ติดตามผลโปแตสเซียมในเลือด และการตรวจคลื่นไฟฟ้าหัวใจ Record V/S, I/O

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการเยี่ยมครั้งที่ 3

ปัญหาที่ 9 ผู้ป่วยมีภาวะติดเชื้อของระบบทางเดินปัสสาวะ

จุดประสงค์การพยาบาล ผู้ป่วยไม่เกิดการติดเชื้อของระบบทางเดินปัสสาวะ

กิจกรรมการพยาบาล

1. ดูแลให้สายสวนต่อลงถุงปัสสาวะเป็นระบบปิด ไม่ให้สายสวนหัก พับ งอ และเกิดการดึง
 ร้ง ทำความสะอาดบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก สังเกตอาการอักเสบบริเวณทางเดินปัสสาวะ

2. วัดและบันทึกอุณหภูมิร่างกายทุก 4 ชั่วโมง, ให้ยา Cef-3 1 gm $\odot$ q 12 hr

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการส่งต่อเมื่อย้ายผู้ป่วยไปหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวม

ปัญหาที่ 10 มีภาวะไม่สมดุลของสารน้ำ การไหลเวียนโลหิตลดลง เสี่ยงต่อการกำซาบเนื้อเยื่อสมอง
 ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากภาวะน้ำตาลในเลือดสูง / มี Osmotic Diuresis

จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยมีภาวะสมดุลของสารน้ำในร่างกาย ควบคุมกลูโคสใน
 เลือดให้อยู่ในระดับปกติ และเฝ้าระวังการเกิดภาวะ DKA ซ้ำ

กิจกรรมการพยาบาล

1. กระตุ้นและช่วยเหลือให้ผู้ป่วยดื่มน้ำอย่างเพียงพอ วันละ 1,500 - 3,000 ml

2. Record V/S ทุก 4 ชั่วโมง บันทึกจำนวนน้ำเข้า – ออก ทุก 8 ชั่วโมง

3. DTX premeal + h.s. ให้ RI ตาม Scale แผนการรักษาของแพทย์

4. เฝ้าระวังภาวะแทรกซ้อนจาก DKA เช่น Shock, ระดับความรู้สึกตัวลดลง, ชัก

การประเมินผล ปัญหานี้ได้รับการส่งต่อเมื่อย้ายผู้ป่วยไปหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวม

ปัญหาที่ 11 ผู้ป่วยมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งแบบเฉียบพลันและแบบเรื้อรัง เนื่องจาก
 ผู้ป่วยเป็นโรคเบาหวาน มีปัจจัยเสี่ยงร่วม และขาดความรู้ในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องขณะ
 กลับไปอยู่บ้าน

จุดประสงค์การพยาบาล เพื่อให้ผู้ป่วยไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานทั้งแบบ
 เฉียบพลันและแบบเรื้อรัง

กิจกรรมการพยาบาล

1. อธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจอย่างแท้จริงเกี่ยวกับภาวะของโรค อาการ และการใช้ยา

2. สอนผู้ป่วยเกี่ยวกับการใช้อินซูลิน, การออกฤทธิ์ของยา, การสังเกตอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น
  3. แนะนำวิธีรับประทานอาหารเฉพาะโรคเบาหวาน ลดน้ำหนัก ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และนอนหลับพักผ่อนอย่างเพียงพอ รักษาความสะอาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณเท้า
  4. รักษาสุขภาพให้แข็งแรง พบแพทย์สม่ำเสมอและเมื่อมีความผิดปกติเกิดขึ้น
- การประเมินผล** ปัญหาที่ได้รับการส่งต่อเมื่อย้ายผู้ป่วยไปหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวม

7. ผลสำเร็จของงาน

ได้ให้การพยาบาลและติดตามประเมินผลการพยาบาลเป็นเวลา 22 วัน ตั้งแต่วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2553 ถึงวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2553 พบปัญหา 11 ข้อ ได้ให้การพยาบาล และได้รับการแก้ไข 8 ข้อ และได้รับการส่งต่อเมื่อผู้ป่วยย้ายไปหอผู้ป่วยอายุรกรรมรวม 3 ข้อ พร้อมทั้งให้คำแนะนำก่อนกลับบ้าน ผู้ป่วยสามารถปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง นัดมาตรวจในวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2553 จึงทำให้ผลการปฏิบัติการพยาบาลมีผลสัมฤทธิ์

8. การนำไปใช้ประโยชน์

1. เพิ่มคุณภาพการให้บริการบริการทางการพยาบาล กรณีศึกษาผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่งที่ต้องใส่ท่อช่วยหายใจและเครื่องช่วยหายใจ
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริการ, การพยาบาลให้ดีขึ้น
3. เพิ่มพูนความรู้แก่ผู้ศึกษา กรณีศึกษาผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง
4. ผู้ป่วยและญาติเกิดความพึงพอใจ และได้มีความรู้ในการดูแลผู้ป่วยตามที่ได้รับคำแนะนำ

9. ความยุ่งยาก ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินการ

1. ความยุ่งยากที่พบคือ การเขียนบทคัดย่อกายวิภาคศาสตร์และสรีรวิทยาของตับและฮอร์โมนอินซูลิน ซึ่งมีความซับซ้อน เข้าใจยาก, การเขียนอธิบายการรักษา DKA ให้กระชับ ครอบคลุม ชัดเจนและถูกต้อง ต้องค้นคว้าจากตำราหลายเล่ม, การแปลผลก๊าซในเลือดแดงและการตั้งข้อวินิจฉัยทางการพยาบาลให้ครอบคลุมปัญหาและสอดคล้องกับอาการของผู้ป่วย

2. กรณีศึกษาผู้ป่วย DKA ต้องมีการติดตามระดับน้ำตาลในเลือด, ผล ABG, ปริมาณสารน้ำเข้า-ออก เพื่อปรับจำนวนอินซูลินและสารน้ำทางหลอดเลือดดำให้สอดคล้องตามแผนการรักษา และเนื่องจากเป็นกรณีศึกษาย้อนหลัง การระบุช่วงเวลาให้สอดคล้องกับสัญญาณชีพ อาการของผู้ป่วย แผนการรักษาของแพทย์และกิจกรรมการพยาบาลมีความยุ่งยาก

10. ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้พยาบาลในหอผู้ป่วย เกี่ยวกับผู้ป่วยมีภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง ซึ่งเป็นภาวะวิกฤต ต้องให้การดูแลแก้ไขเร่งด่วน การปฏิบัติการพยาบาลที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพจะทำให้การดูแลผู้ป่วยระยะวิกฤตได้รับการแก้ไขผ่านพ้นไปได้ด้วยดี

2. การเตรียมเตียง และอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับผู้ป่วยวิกฤตเป็นสิ่งจำเป็นมาก ถ้าเป็นไปได้ผู้ป่วยวิกฤตทุกรายควรได้รับการดูแลในหอบำบัดผู้ป่วยหนัก ซึ่งมีความพร้อมทั้งอุปกรณ์และเจ้าหน้าที่

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ..... อัจฉรา คงอยู่

(นางอัจฉรา คงอยู่)

ผู้ขอรับการประเมิน

วันที่..... ๒๒ / ๗.๕. / ๒๕๕๖

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ.....

(นางอนุกุล วุฒิกำประพันธ์)

ตำแหน่ง หัวหน้าพยาบาล ฝ่ายการพยาบาล

โรงพยาบาลตากสิน

วันที่..... ๒๒ / ๗.๕.๖ / ๕๖

ลงชื่อ.....

(นางดลยา สุขสมปอง)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงพยาบาลตากสิน

วันที่..... ๒๒ / ๗.๕. / ๒๕๕๖

หมายเหตุ ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป 1 ระดับ ที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานในช่วงเวลา

-6 มิถุนายน 2551 – 15 มีนาคม 2552 คือ นายพิชญา นาควัชระ

ปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการสำนักการแพทย์

-16 มีนาคม 2552 – 4 มกราคม 2556 คือ นางกิตติยา ศรีเลิศฟ้า

ปัจจุบันได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักการแพทย์

- นางนันทวัน จาตุรันต์วิเศษย์ ปัจจุบันเกษียณอายุราชการ

เอกสารอ้างอิง

คำพล ศรีวัฒนกุล. **คู่มือการใช้ยาฉบับสมบูรณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. ปทุมธานี : สกายบุ๊กส์, 2552.

ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.

Critical Care Nursing. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง, 2552.

วัฒนา วัฒนาภาและคณะ. **สรีรวิทยา 1**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล็อก, 2547

วิจิตรา กุสุมภ์. **การพยาบาลผู้ป่วยภาวะวิกฤตแบบองค์รวม**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนสามัญ
นิติบุคคลสหประชาพานิชย์, 2553.

สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. **แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน**. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์,
2554.

สุปราณี เสนาดิสัย และคณะ. **คู่มือปฏิบัติการพยาบาล**. กรุงเทพฯ : บริษัทจุดทอง, 2552.

**ข้อเสนอ แนวคิด วิธีการเพื่อพัฒนางานหรือปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
ของ นางอัจฉรา คงอยู่**

เพื่อประกอบการประเมินเพื่อขอรับเงินประจำตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการ ตำแหน่งพยาบาล
วิชาชีพชำนาญการ ด้านการพยาบาล (ตำแหน่งเลขที่ รพต.123) สังกัด ฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลตากสิน
สำนักการแพทย์

เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี ลดความเสี่ยงต่อ
ผลแทรกซ้อนเฉียบพลันและภาวะแทรกซ้อนเรื้อรัง โดยใช้ทฤษฎีแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ

หลักการและเหตุผล

เบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาทางสาธารณสุขของประเทศ ก่อให้เกิดภาวะแทรกซ้อนใน
หลายระบบของร่างกาย หากได้รับการดูแลไม่ถูกต้อง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนทั้งแบบ
เฉียบพลัน อาทิ ภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่ง และแบบเรื้อรัง อาทิ เบาหวานขึ้นตา โรค
หลอดเลือดสมอง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคไตเรื้อรัง และการสูญเสียเท้าจากแผลเบาหวาน ส่งผลกระทบต่อ
ต่อการดำรงชีวิต ภาวะเศรษฐกิจของผู้เป็นเบาหวานและครอบครัว รวมทั้งประเทศชาติด้วย จากสถิติหอ
ผู้ป่วยกึ่งวิกฤต โรงพยาบาลตากสิน (พ.ศ.2551 – พ.ศ.2553) พบว่ามีผู้ป่วยภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มี
กรดคีโตนคั่งมาใช้บริการในปี พ.ศ.2551 จำนวน 8 ราย ในปี พ.ศ.2552 จำนวน 8 ราย และในปี พ.ศ.2553
จำนวน 10 ราย ดังนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการที่ผู้เป็นเบาหวานได้รับการวินิจฉัย การดูแลรักษาอย่าง
ถูกต้อง โดยเร็วและต่อเนื่อง ผู้เป็นเบาหวานและครอบครัวได้รับความรู้ รวมทั้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่าง
เพียงพอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม เพื่อควบคุมระดับน้ำตาล
ในเลือดให้เป็นไปตามเป้าหมาย การรักษาให้อยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อนทั้งในระยะสั้นและ
ระยะยาว

วัตถุประสงค์และหรือเป้าหมาย

วัตถุประสงค์

1. ลดความเสี่ยงต่อผลแทรกซ้อนเฉียบพลันและภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังในผู้ป่วยเบาหวาน
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของพยาบาลและประสิทธิภาพในการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน

เป้าหมาย

1. ผู้ป่วยมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี ไม่มีผลแทรกซ้อน
เฉียบพลันและภาวะแทรกซ้อนเรื้อรังจากโรคเบาหวาน
2. พยาบาลทุกคนมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานให้เหมาะสม
และสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี ไม่มีผลแทรกซ้อนเฉียบพลันและภาวะแทรกซ้อน เรื้อรัง

กรอบการวิเคราะห์ แนวคิด ข้อเสนอ

แบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยเจตคติ ความเชื่อ และพฤติกรรม ประกอบด้วย

1. การรับรู้ของบุคคล ประกอบด้วย

1.1 การรับรู้โอกาสเสี่ยงของตนต่อปัญหาสุขภาพ มีการคาดคะเนว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพนั้นมากน้อยเพียงใด

1.2 การรับรู้ความรุนแรงที่เกิดจากปัญหาสุขภาพความเจ็บป่วยนั้น ซึ่งพิจารณาจากผลที่จะเกิดตามมาในทุก ๆ ด้าน ครอบคลุมถึงการเสียชีวิต การทำหน้าที่ ความพิการ ความทุกข์ทรมาน ตลอดจนผลกระทบต่อการทำงาน ชีวิตในครอบครัว และชีวิตในสังคม

1.3 การรับรู้ภาวะคุกคาม การรับรู้ภาวะเสี่ยงร่วมกับการรับรู้ความรุนแรงของปัญหาสุขภาพ จะทำให้บุคคลรับรู้ภาวะคุกคามว่ามีมากน้อยเพียงใด

2. ปัจจัยร่วม เป็นปัจจัยที่กระทบต่อความโอนเอียงที่จะปฏิบัติพฤติกรรม โดยมีอิทธิพลทั้งต่อการรับรู้ของบุคคล และการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติ ได้แก่

2.1 ปัจจัยด้านลักษณะประชากร เช่น อายุ เพศ เชื้อชาติ ฯลฯ

2.2 ปัจจัยด้านจิตสังคม เช่น บุคลิกภาพ ระดับชั้นในสังคม แรงกดดันจากกลุ่ม ฯลฯ

2.3 ปัจจัยด้านโครงสร้าง เช่น ความรู้ หรือประสบการณ์เกี่ยวกับโรคนั้น ฯลฯ

2.4 ปัจจัยกระตุ้นการปฏิบัติ เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้มีการปฏิบัติที่เหมาะสมเกิดขึ้น อาจเป็นปัจจัยภายในตนเอง เช่น การรับรู้สภาพของตนเอง หรือปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่น ข้อมูลจากสื่อ บุคคลต่าง ๆ ความเจ็บป่วยของบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นไปได้ของการปฏิบัติ มี 2 ปัจจัย คือ

3.1 การรับรู้ประโยชน์ เป็นความเชื่อเกี่ยวกับประสิทธิภาพหรือประโยชน์ของการปฏิบัตินั้น ในการลดภาวะเสี่ยง หรือความรุนแรงของปัญหาสุขภาพ

3.2 การรับรู้อุปสรรค เป็นการรับรู้เกี่ยวกับข้อเสียหรืออุปสรรคต่าง ๆ ของการปฏิบัตินั้น เช่น ความไม่คุ้นเคย ความไม่สุขสบาย การเสียค่าใช้จ่าย เป็นต้น (สกุณา บุญนรากร, 2552)

ทฤษฎีแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ เป็นปัจจัยที่ใช้ในการทำนาย และอธิบายพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคเรื้อรังในการให้ความร่วมมือปฏิบัติตนเพื่อควบคุมโรค ความเชื่อด้านสุขภาพ คือ ความรู้สึกรู้สึกคิด ความเข้าใจหรือการยอมรับเกี่ยวกับภาวะสุขภาพของบุคคล มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการวางแผนให้ความรู้ ถ้าผู้เป็นเบาหวานมีความเชื่อด้านสุขภาพเกี่ยวกับการควบคุมโรคเบาหวานถูกต้อง ก็จะตระหนักและมีพฤติกรรมดูแลตนเองที่เหมาะสม การนำทฤษฎีแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ ประกอบด้วยการรับรู้เกี่ยวกับภาวะสุขภาพ การเกิดโรคและภาวะแทรกซ้อนของโรค 4 ด้าน ดังนี้

1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจของผู้เป็นเบาหวาน เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคเบาหวาน โอกาสที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวาน ถ้าควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ดี ไม่ปฏิบัติตามแผนการรักษา

นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติโดยสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติ ดังนี้

- ประเมินความเสี่ยงผู้ป่วยกรณีศึกษาพบว่า มีการใช้ยาไม่ถูกต้อง มีการขาดยา การควบคุมอาหารที่ไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม และการควบคุมน้ำหนักไม่ดี
- ให้ข้อมูลที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ความเสี่ยงดังกล่าวมีผลทำให้การควบคุมโรคไม่ดี เกิดภาวะแทรกซ้อนเฉียบพลัน อาทิ ภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่งได้อีก และแบบเรื้อรัง อาทิ เบาหวานขึ้นตา โรคหลอดเลือดสมอง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคไตเรื้อรัง และการสูญเสียเท้าจากแผลเบาหวาน

2. การรับรู้ความรุนแรงของโรค หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความเข้าใจ การยอมรับของผู้เป็นเบาหวาน เกี่ยวกับความรุนแรง อันตราย และผลเสียของโรคเบาหวาน ตลอดจนการเกิดภาวะแทรกซ้อนต่อร่างกาย จิตใจ สภาพครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม หากควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดไม่ดีหรือมีพฤติกรรมสุขภาพไม่เหมาะสม การรับรู้ความรุนแรงของโรค เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกระตุ้นหรือชักจูงให้ผู้เป็นเบาหวานเลือกแหล่งการรักษาและวิธีปฏิบัติ เพื่อป้องกันหรือลดความรุนแรงของโรคเบาหวาน

นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติโดย แจกแจงผลเสียที่จะเกิดตามมาจากการควบคุมโรคไม่ดี เกิดภาวะแทรกซ้อน ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ การทำงาน ชีวิตในครอบครัว ชีวิตในสังคม โดยใช้ข้อมูลที่เป็นจริง ไม่ข่มขู่ให้เกิดความกลัวจนเกินเหตุ เพราะอาจทำให้ผู้เป็นเบาหวานหลีกเลี่ยงที่จะเผชิญกับสถานการณ์ เช่น การไม่มาตรวจตามนัด

3. การรับรู้ประโยชน์ของการรักษา เป็นการรับรู้ของผู้เป็นเบาหวานที่มีต่อแผนการรักษาว่า สามารถป้องกันภาวะแทรกซ้อนและควบคุมอาการของโรคได้ ถ้าผู้เป็นเบาหวานให้ความร่วมมือโดยปฏิบัติตามคำแนะนำ

นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติโดย เพิ่มโอกาสในการปฏิบัติตนดังนี้

- กำหนดพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติของผู้ป่วยเบาหวานอย่างชัดเจนว่ามีอะไรบ้าง ปฏิบัติอย่างไร ในเวลาใด โดยแจกแผ่นพับ
- อธิบายประสิทธิภาพหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติข้างต้นอย่างชัดเจน

4. การรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตน เป็นการรับรู้ของผู้เป็นเบาหวานเกี่ยวกับปัจจัย เช่น กิจกรรมหรือเหตุการณ์ในการดำรงชีวิตประจำวันที่จะขัดขวางการปฏิบัติตามแผนการรักษา ทำให้เกิดผลกระทบต่อควบคุมโรคเบาหวาน ผู้เป็นเบาหวานที่มีการรับรู้อุปสรรคในการปฏิบัติตนถูกต้อง จะให้ความร่วมมือในการรักษาดี โดยจัดการกับอุปสรรคในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้มีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม

นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติโดย จัดหรือลดอุปสรรคในการปฏิบัติตนดังนี้

- ค้นหาข้อเสียหรืออุปสรรคของการปฏิบัติของผู้ป่วยกรณีศึกษา พบว่า เก็บยานีดอินซูลินในกระติกน้ำแข็ง เพราะไม่มีตู้เย็น ผู้ป่วยทำอาหารรับประทานเอง รับประทานอาหารมากกว่า 4 มื้อต่อวัน
- แพทย์ให้ยา Humurin 70/30 Penfill นีดที่บ้าน ซึ่งใช้ง่าย ได้ขนาดยาถูกต้อง ไม่ต้องแช่เย็น แนะนำไม่ควรให้ถูกแสงแดดหรือความร้อนจัด
- ส่งผู้ป่วยรับการดูแลที่ศูนย์เบาหวาน โรงพยาบาลตากสิน ผู้ป่วยกรณีศึกษามีสิทธิ์บัตรประกันสุขภาพ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย
- แนะนำวิธีการรับประทานอาหารให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ ตามรายการอาหารแลกเปลี่ยน

และจัดหาสิ่งกระตุ้นการปฏิบัติดังนี้

- ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติของผู้เป็นเบาหวานอย่างชัดเจน โดยการให้ความรู้แบบบรรยาย มีแผ่นพับเป็นสื่อประกอบ
- กระตุ้นชักจูงให้ผู้เป็นเบาหวานเกิดความพยายาม เกิดกำลังใจ เช่น กล่าวชมเชยเมื่อผู้เป็นเบาหวานประสบความสำเร็จในการปฏิบัติตน การให้ผู้เป็นเบาหวานพูดชักจูงใจตนเองในกลุ่มโดยพยาบาลเป็นผู้เสริมข้อมูลที่ถูกต้อง (สมเกียรติ โภธศาสตร์และคณะ, 2553)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ลดอัตราการเจ็บป่วยและอัตราตายจากโรคและภาวะที่ป้องกันได้
2. ลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของผู้ป่วยและของประเทศ
3. ทำให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดูแลสุขภาพตนเองได้ตามอัตภาพเต็มศักยภาพด้วยความมั่นใจ ตามกฏบัตรกรุงเทพ เพื่อการส่งเสริมสุขภาพในโลกยุคโลกาภิวัตน์
4. ก่อให้เกิดการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ แข็งแรง เพิ่มโอกาสมีรายได้ให้กับบุคคลและประเทศ
5. ผู้ป่วยและญาติมีความพึงพอใจในการรับบริการ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ

1. ผู้ป่วยและญาติสามารถตอบแบบสอบถามได้คะแนน > 80%
2. การควบคุมโรค โดยพิจารณาจากผลเลือด HbA1c < 7%, FBS < 110 mg/dl
3. ผู้ป่วยไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากโรคเบาหวานทั้งแบบเฉียบพลันได้แก่ภาวะน้ำตาลในเลือดสูงที่มีกรดคีโตนคั่งซ้ำ และแบบเรื้อรัง เช่น เบาหวานขึ้นตา โรคหลอดเลือดสมอง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคไตเรื้อรัง และการสูญเสียเท้าจากแผลเบาหวาน

ลงชื่อ..... อัจฉรา คงอยู่

(นางอัจฉรา คงอยู่)

ผู้ขอรับการประเมิน

วันที่..... ๒๒ / ๑๑ / ๒๕๕๖

เอกสารอ้างอิง

สกุณา บุญนรากร. การสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวมทุกช่วงวัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา : เทมการพิมพ์, 2552.

สมเกียรติ โทธิสตัย และคณะ. การให้ความรู้เพื่อจัดการโรคเบาหวานด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2553

สำนักหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับโรคเบาหวาน. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์, 2554.

อังศิรินทร์ อินทรกำแหง. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : สุขุมวิทการพิมพ์, 2552.